

Ympäristöministeriö

Viite Lausuntopyyntönne 29.4.2014

Asia **LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ERÄIDEN
MAA- JA PUUTARHALOUDESTA PERÄISIN OLEVIA PÄÄSTÖJEN RAJOIT-
TAMISESTA**

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valmisteilla olevasta asetuksesta. Lausuntona todetaan seuraavaa.

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut valmisteilla olevasta asetuksesta lausunnon aiemmin, 4.9.2013. On hyvä todeta, että asetuserä on sen jälkeen kehittynyt huomattavasti parempaan suuntaan. Yhteensovitus uuden ympäristökorvausjärjestelmän kanssa on onnistunut jokseenkin hyvin. Fosforin käyttörajoitusten poistuminen asetuksesta selkeyttää sääntelyä. Aiemmin erityisesti 4 §:ssä mukana olleet eläinsuojat aiheuttivat ongelmia pohjavesi- ja tulva-alueiden käytön periaatteisiin. Myös tulva-alue on nyt määritelty perusteluissa MMM:n toivomalla tavalla. Tiettyyn elinkeinotoiminnan harjoittamiseen kohdistuvat ehdottomat rakennuskieltoalueet tietyntyyppiselle rakentamiselle ovat lainsäädännöllä säädettäviä kieltoja, mikä on otettu huomioon asetuserän jatkotyössä.

Ehdotettuun asetukseen sisältyvillä vaatimuksilla on suoria taloudellisia vaikutuksia viljelijöille ja ne lisäävät viljelijöiden suoria kustannuksia (esim. lantalojen kattamisvaatimus, lantalojen suuremmat tilavaatimukset, typpilannoitusrajoitukset) heikentäen maatalouden muutenkin heikkoa kannattavuutta. Asetuksen muistiosta puuttuvat ehdottomien, joustamattomien kieltojen vaikutukset nykyisten kotieläintilojen jatkamismahdollisuuksiin ja tuotantokustannuksiin.

Kotieläintuotannon harjoittamisen taloudelliset edellytykset tulisi turvata Suomessa. Lausunnolla olevan asetuksen vaikutuksia tuotantoon jatkavien tilojen osalta ei ole muistiossa kohdennetusti arvioitu. Siirtymäajasta huolimatta asetuksen vaatimukset ja taloudelliset vaikutukset kohdistuisivat erityisesti niille tiloille, joilla on aikomuksia jatkaa kotieläintuotantoa ja jolloin tarvitaan peruskorjaus- ja laajennusinvestointeja. Asetuksen rajoitukset vaikuttaisivat tilojen mahdollisuuksiin jatkaa tuotantoon erityisesti nykyisissä tilakeskuksissa.

MMM huomauttaa, että Suomessa on erityisen tarkka tilastoaineisto kotieläintiloista, joten niiden perusteella asetuksen taloudellisten vaikutusten arviointi voitaisiin laskea sekä tilakohtaisina arvioina että kaikkien toiminnassa olevien kotieläintilojen osalta yhteisvaikutuksena asetuksen voimaantultua.

Rakentamisen kustannusvaikutuksia koskevat lähtötiedot on esitetty puutteellisesti, mistä syystä muistion talousvaikutusten oikeellisuuden arviointi on vaikeaa. Maatalouden rakennetukitilastoja ja tiloilla tutkitusti todettuja rakennuskustannuksia tarkastelemalla vaikuttaa siltä, että muistiossa esitetyt rakentamisen taloudelliset tunnusluvut ovat alihintaisia ja vaikutusarviointi siltä osin puutteellista. Kustannusten vertailussa tulisi käyttää toteutuneita tuoreita keskimääräisiä kokonaisrakennuskustannuksia, jotka viljelijä maksaa esimerkiksi lantalan rakentamisesta tai jaloittelutarhan rakentamisesta nykyisten ehtojen mukaan suhteessa tiukentuviin ehtoihin. Muistossa on ilmoitettu käytetyn MMM:n yksikkökustannusasetuksen hintoja. Investointituetussa rakentamisessa tukeen hyväksyttävistä kustannuksista on kuitenkin erikseen säädetty eivätkä ne sisällä kaikkia rakentamisen kustannuksia. Muun muassa MMM:n rahoittamassa tuoreessa tutkimuksessa (Tyyppinavetta-hanke), joka koskee lypsykarjatilojen navettainvestointeja, ilmenee, että toteutuvat rakennuskustannukset kotieläintiloilla nousevat merkittävästi korkeammiksi kuin hyväksytty investointituki. Kustannuskehitykseen on useampia syitä. Muistiossa tulisi laskelmien pohjana käyttää todellisia keskimääräisiä kokonaisrakennuskustannuksia. Muistiossa esitetyt hintoja tulisi todennäköisesti korottaa keskimäärin 30 % oikeansuuntaisten kustannusvaikutusten arvioimiseksi. Lisäksi asetuksen hinta-arvioissa tulisi ottaa huomioon rakennuskustannusindeksi.

Asetuksesta johtuvat kustannukset jäävät viljelijän maksettaviksi. Muistiossa mainitaan, että mm. osa lantaloiden tilavuusvaatimusten kasvusta voitaisiin korvata maatalouden investointituilla. Tällaista tukimahdollisuutta ei kuitenkaan ole nykyisissä sääöksissä.

Esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen arvioiman kuiva- ja lietelantaloiden tilavuusvaatimuksista aiheutuvan varastokohtaisen kustannuslisäyksen laskentaperustetta ei ole esitetty. Varastokohtaisen lisäkustannuksen esittäminen edellyttäisi tietoa, missä sijaitsevasta, millaisella rakennuspaikalla ja minkä kokoisesta varastosta keskiarvolaskelma on tehty, ja mihin rakentamisen yksikköihin kustannuksen laskenta perustuu. Tilakohtaisten varastojen kokoerot ovat suuria. Keskimääräisiin lisäkustannuksiin olisi laskettava kasvaneen pohjapinta-alan perustamiskustannusten ja muiden rakennuksen osien lisäyksen ohella myös asetuksella tiukentuvat rakenteelliset vaatimukset sekä sijoittamisrajoituksista seuraavat lisäkustannukset, koska myös lantaloiden sijoittamismahdollisuuksia on asetuksessa esitetty kiristettäväksi.

Asetusluonnoksen 10 §:n 8 momentissa säädetään lannanlevitysrajoituksista jyrkillä rinnepellolla. MMM ehdottaa lannanlevitysrajoituksiksi seuraavia määryksiä:

(Tyyppi)lannoitus on kielletty viisi metriä lähempänä vesistöä. Seuraavan viiden metrin leveydellä vesistöstä lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden pintalevitys on kiellettyä, ellei peltoa muokata tai kynnetä 12 tunnin sisällä levityksestä. Lannan levitys on aina kielletty sellaisilla peltolohkon osilla, joiden kaltevuus on yli 15 %. Levitysrajoitukset eivät estä kotieläinten laiduntamista kyseisillä alueilla.

Asetukseen liittyvään muistioon voitaisiin tältä osin kirjata, että lannanlevitysrajoituksia tarkastellaan uudelleen sen jälkeen, kun koko Suomen kattava laserkeilaus on saatu valmiiksi ja sitä on mahdollista käyttää peltojen jyrkkyyden arvioinnissa sekä viljelijöiden tiedotuksessa ja valvonnassa.

Tärkkelysteollisuus on toteuttamassa investointihanketta, jossa perunan solunestettä väkevöidään ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Tämän vuoksi perunan solunesteen osalta ehdotetaan, että asetukseen kirjattaisiin seuraava siirtymäsääntö:

Orgaaniseksi lannoitevalmisteeksi hyväksytyn perunan solunesteen levityksessä ja typen laskennassa noudatetaan vuoden 2015 loppuun asetuksessa 931/2000 määrättyjä ehtoja.

Asetuksen osalta on vielä syytä selvittää, koskeeko se ammattimaista yritystoimintana harjoitettavaa lannan ja muiden orgaanisten aineiden prosessointia ja kompostointia ja jos, niin millä ehdoilla.

Seuraavassa esitetään joitain pykäläkohtaisia korjausehdotuksia. Lausuntoon liittyy myös teknisiä, yksityiskohtaisia korjauksia sekä asetustalonnokeeseen että siihen liittyvään muistioon (liitteinä).

2 § Soveltamisala

MMM esittää, että asetustalonnoksen soveltamisalaan lisätään selkeä määrittely siitä, millä asetuksen pykälillä toimeenpannaan nitraattidirektiivin artikkelit 4 ja 5. Tämä on tarpeen, jotta ELY-keskukset osaavat valvoa tarvittavat määräykset, jotka sisältyvät ns. täydentävien ehtojen kyseisiin lakisäätöisiin hoitovaatimuksiin.

3 § Määritelmät

Määritelmää on kelluvan katteen paksuuden osalta tarkennettava, koska kaupallisessa tuotannossa ei ole vähintään 10 cm paksuja kelluvia levyjäisiä kattoja.

”Kuivikepohja” ei peitä koko eläinsuojan pohjaa, vaan se käsittää eläinten makuu- ja liikkumisalueen. Kuivikkeella ei peitetä ruokintakäytäviä ja muita vastaavia alueita eläinsuojassa.

”Tiivispohjainen” – määritelmä on ongelmallinen, ja se on muutettava käytön edellyttämän tarpeen mukaiseksi. Suomen ilmasto-oloissa ulkona ”vähintään asfalttia vastaavan ehjän pinnan” pysyttäminen vaatisi poikkeuksellisen raskaita ja kalliita teknisiä rakenteita. Pinnan alusrakenteet tulisi perustaa routasyvyyteen, mikä merkitsisi yli 1 metrin ja maan pohjoisemmissa osissa n. 1,5 m syvyyteen ulotettavaa massanvaihtoa. Tästä huolimatta asfaltti tai muu ”ehjä pinta” ei välttämättä säilyisi ehjänä useampaa vuotta.

Valumavesien talteen keräämiseksi tulee riittää edellytys soveltuvan, tiivistyvän pintarakenteen käytöstä ja pinnan ja pohjarakenteen muotoilusta viettoineen sellaiseksi, että se edistää valuntaa esimerkiksi aluetta reunustaviin keräyspainanteisiin.

”Vesitiivis”- määritelmä ei sisälly 3 §:ään, mutta sitä käytetään esim. 6 §:n 1 momentissa ja 7 §:ssä. Rakennusteknisesti vesitiiviitä rakenteita toteutetaan mm. painevesiseinämässä tai raakavesitornien säiliöiden rakenteissa. Tällaisia rakenteita ei ole kohtuullista eikä tarkoituksenmukaista vaatia toteutettavaksi mautiloilla. Ainakin asetuksen muistiossa tulisi selvittää, millaisia materiaalivaatimuksia ja keskinäisiä eroja tarkoitetaan 7 §:n 1 momentin vesitiiviillä lantakouruilla, 2 momentin tiiviillä kompostialustalla, 5 momentin tiivispohjaisella kuormausalustalla, 6 momentin tiivispohjaisella ruokinta- ja juottopaikan alustalla ja 7 momentin tiivispohjaisella jaloittelualueella ja tiiviillä säiliöllä. Muutoin 7 §:n valvonta voi muodostua erityisen ongelmalliseksi epäselvien vaatimusten ja kirjavien ratkaisujen ja niiden tulkintojen vuoksi.

Eläinten oleskeluun tarkoitetuilla alueilla käytettävien materiaalien tulee olla myös eläinten kannalta sopivia. Esimerkiksi asfaltti pehmenee auringonvalossa ja tarttuu tiiviisti eläinten sorkkiin aiheuttaen jopa vammautumista. Tiivis pohja tarkoittaa usein myös kovaa ja haitallista pohjaa, vaikka joustava peltomaa olisi eläimen kannalta ensisijainen.

Kattamispakosta seuraisi, että käytännössä lietelannan allasmaisia varastoja (ns. laguunit) ei enää voitaisi rakentaa. Laguunit ovat kustannustehokkaita, käyttökelpoisia ja turvallisia lietelantavarastoja, ja niiden käyttöä tulee myös tällä asetuksella edistää. Niiden avulla voidaan esimerkiksi lannan kierrätystä ja hyötykäyttöä tehostaa mm. kasvinviljelytiloilla kohtuullisin kustannuksin, ja samasta syystä ne ovat erinomainen ratkaisu myös etäsäiliöinä. Laguunien muodon ja laajan pinta-alan vuoksi kattaminen olisi rakennusteknisesti haastavaa ja kallista. MMM esittää vielä harkittavaksi laguunien kattamistarvetta, koska esim. sian lietelannassa vaatimus ei täyty edes lannan kuorettuman kautta.

4 § Rakennelmien sijoittaminen

Esitetyt kiellot ja rajoitukset ovat tiukkoja oletettuihin uikiin nähden. Rajoitukset voivat estää käytännössä kotieläinten laiduntamisen ja lihakarjan nykyisen normaalin ulkokasvatuksen esimerkiksi Savossa, jossa on runsaasti pieniä pohjavesiesiintymiä ja joka on vesistörikasta aluetta. MMM esittää pykä-

län sisältöä vielä kehitettäväksi erottelemalla tarkemmin rakennelmat/toiminnot ja niiden sijoittamisrajoitukset.

Muistiosta ei selviä, kenen toimesta määritetään ne alueet, jotka tulisivat jäämään keskimäärin alle 20 vuoden välein tulvan alle, ja kuinka paljon tällaisilla alueilla on kotieläintiloja tällä hetkellä.

6 § Pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointi

Auma-sanaa käytetään 6 §:ssä, mutta vasta 8 §:ssä sen rinnalle otetaan käyttöön synonyymi, lantapatteri. Jotta auma-sanana käyttö olisi asetuksessa johdonmukaista, tulisi lantapatteri-sana ottaa käyttöön jo 6 §:ssä tai, jos se ei sovi käytettäväksi tässä yhteydessä, termi joko poistaa asetuksesta tai käyttää sitä ainoana terminä 7 §:n mukaista aumaa tarkoittaessa.

MMM esittää harkittavaksi, olisiko mahdollista jatkaa kuivalannan varastointiaikaa aumassa kahdella viikolla tammikuussa (1.11. - 15.1.). Tammikuun puolivälin päivämäärä olisi tarpeen, jotta erityisesti emolehmätuotannossa yleinen kuivikepohjien siirtäminen lantapattereihin odottamaan keväistä lannan levitystä olisi työteknisesti käytännössä mahdollista.

Auman sijaintia ja kokoa koskevat määräykset olisi vielä tarkistettava ottaen huomioon ravinteiden kierrätyksen edistämistavoitteet.

7 § Rakenteelliset vaatimukset

1 momentissa edellytetään, että lannan ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilojen tulee olla vesitiiviitä. Tähän nähden on toistoa, että 5 § 3 mom. asetetaan siirtolavalle vaatimus vesitiiviydestä ja 6 § 1 mom. säädetään, että orgaanisten lannoitevalmisteiden vastaanottajalla ja varastojalla tulee olla vesitiiviit varastointitilat. Samaten toistoa on siinä, että 7 §:n mukaan jaloittelualueiden tulee olla tiivispohjaisia, ja kuitenkin jaloittelualan määritelmän mukaan jaloittelualueella tarkoitetaan vain tiivispohjaisia alueita. Ehdotetaan, että vaatimus tiivispohjaisuudesta otetaan pois määritelmästä.

10 § Lannoitteiden käyttö

Koska eräissä kotieläintuotannon suunnissa (emolehmät, lampaat) pelloille kuljetettavan kuivalannan määrä on suuri, ehdotetaan, että levitysaikana olisi mahdollista säilyttää lantaa pellolla kolme viikkoa (luonnoksessa 2 viikkoa) levitystä odottamassa.

11 § Tyypilannoitemäärät

Taulukon ja viimeisen momentin välillä on ristiriita. Ilman kasvuston perustamista levitettävän typen määrä ei saa olla suurempi kuin kasvustoa perustettaessa.

12 § Lannan ravinnepitoisuuksien määrittäminen

Lannan ravinnepitoisuuksien määrittämisessä olisi käytettävä pääsääntöisesti lanta-analyysin tai lanta-tilauksen arvoa. Näiden keskiarvon käyttö olisi sen sijaan oltava suosituksena.

Ohjetilavuudet

Sonnille ja hieholle pitäisi laittaa ikärajaksi 12 kk, kun nuoremmatkin naudat on esitetty ikärajoilla.

MMM muistuttaa, että ympäristönsuojelulakiin on saatava poikkeamismahdollisuus asetuksen ehdoista (esimerkiksi lannanlevityspäivämääristä) silloin, kun viljelijästä riippumattomista ylivoimaisista esteistä johtuen määräysten noudattaminen on mahdotonta.

Uusien määräysten olisi tultava voimaan vasta 1.4.2015, jolloin niihin liittyvä tiedotus, koulutus, neuvonta ja täydentävien ehtojen valvonta voidaan sovittaa yhteen EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että asetuksen jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon kannattavan maatalouden harjoittamisen edellytysten turvaaminen sekä valvonnan kohtuullisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Lisääntyvät vaatimukset kasvattaisivat myös hallinnollista taakkaa ja voisivat entistään pidentää esimerkiksi eläinsuojien ympäristölupien käsittelyaikoja.

Kansliapäällikkö



Jaana Husu-Kallio

Osastopäällikkö



Heimo Hanhilahti

